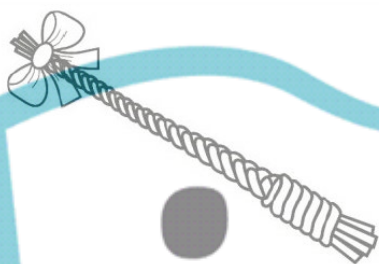

KAFOMETÍK

Tematické pracovné listy
pre materské školy

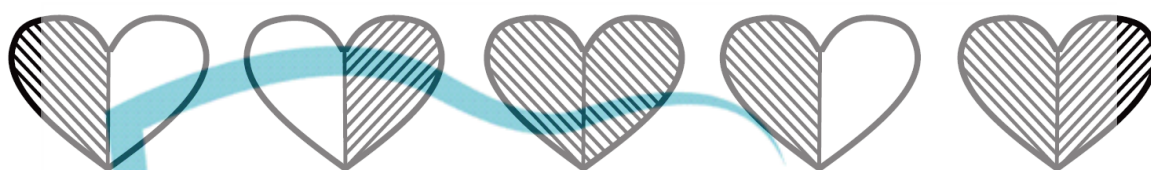
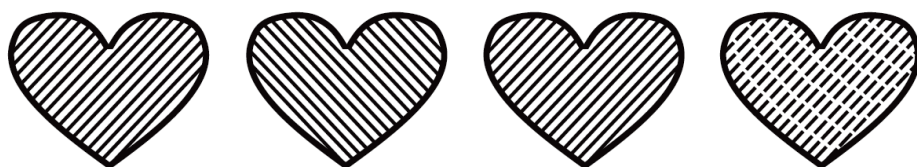
SVIATKY A TRADÍCIE ZNÁME I NEZNÁME

OBSAH

JAR	6
1. Jarné pranostiky	6
2. Víťanie jari a vynášanie Moreny	6
3. Svetový deň vody (22. 3.)	10
4. Veľká noc	11
5. Deň Zeme (22. 4.)	13
6. Deň matiek	16
7. Deň otvárania studničiek (31. 5.)	16
LETO	18
1. Letné pranostiky	18
2. Deň otcov	18
3. Svätý Ján (23. 6.)	19
4. Letné hry	22
JESEŇ	23
1. Jesenné pranostiky	22
2. Deň stromov (20. 10.)	23
3. Hody	24
4. Halloween (31. 10.)	26
5. Sviatok Všetkých svätých a pamiatka zosnulých (1. – 2. 11.)	28
6. Jesenné poľovačky a páračky	30
7. Svätý Martin (11. 11.)	31
ZIMA	34
1. Zimné pranostiky	34
2. Advent (štyri týždne pred sviatkom narodenia Ježiša Krista)	34
3. Svätá Barbora (4. 12.)	36
4. Svätý Mikuláš (6. 12.)	38
5. Svätá Lucia (13. 12.)	38

6. Vianoce	40
7. Silvester (31. 12.) a Nový rok (1. 1.)	43
8. Traja králi (6. 1.)	45
9. Hromnice (1. 2.)	45
10. Fašiangy	47
11. Svätý Valentín (14. 2.)	50
Zásobník piesní	54
Pracovné listy	70

infra

Slovakia

ZOZNAM PRACOVNÝCH LISTOV

- PL č. 1: Víťanie jari – čo patrí k jari?
PL č. 2: Víťanie jari – čo vidí jarné slniečko?
PL č. 3: Svetový deň vody – cesta vody
PL č. 4: Svetový deň vody – jazero
PL č. 5: Veľká noc – kraslice
PL č. 6: Veľká noc – vajíčka od sliepocky
PL č. 7: Deň Zeme – les plný zvieratiek
PL č. 8: Deň Zeme – lesné úkryty pre zvieratká
PL č. 9: Deň matiek – kytica pre mamičku
PL č. 10: Deň matiek – srdiečko pre mamičku
PL č. 11: Deň otvárania studničiek – voda pre studničku
PL č. 12: Deň otvárania studničiek – kto žije pri studničke?
PL č. 13: Deň otcov – výroba lavičky
PL č. 14: Deň otcov – pomoc oteckovi
PL č. 15: Svätovánska noc – poklad
PL č. 16: Svätovánska noc – venček
PL č. 17: Deň stromov – les plný stromov
PL č. 18: Deň stromov – vtáci na strome
PL č. 19: Stopy zvierat pri studničke
PL č. 20: Zamykanie záhrad – jesenné kľúče
PL č. 21: Hody – hodové koláče 1
PL č. 22: Hody – hodové koláče 2
PL č. 23: Halloween – strašidlá
PL č. 24: Halloween – skrývačka
PL č. 25: Pamiatka zosnulých – zdobenie sviečok
PL č. 26: Pamiatka zosnulých – sviečky v svietniku
PL č. 27: Svätý Martin – lampiónový sprievod
PL č. 28: Svätý Martin – dym z komína
PL č. 29: Advent – rovnaké obrázky
PL č. 30: Advent – adventný veniec
PL č. 31: Svätá Barbora – koľko kvetov?
PL č. 32: Svätá Barbora – darčeky od Barborky
PL č. 33: Svätý Mikuláš – mikulášske prekvapenie
PL č. 34: Svätý Mikuláš – Mikulášova družina
PL č. 35: Svätá Lucia – maska pre Luciu
PL č. 36: Svätá Lucia – ukryté perie
PL č. 37: Vianoce – Štedrý deň
PL č. 38: Vianoce – vianočné darčeky
PL č. 39: Nový rok – ohňostroj
PL č. 40: Nový rok – o slepačí krok
PL č. 41: Traja králi – kráľovská skladačka
PL č. 42: Traja králi – kráľovské koruny
PL č. 43: Hromnice – hodiny a budíky
PL č. 44: Hromnice – čo meria čas?
PL č. 45: Fašiangy – veselé masky
PL č. 46: Fašiangy – fašiangové šišky
PL č. 47: Svätý Valentín – valentínske srdce
PL č. 48: Svätý Valentín – valentínska maľovanka

3. Pri poslednom verši deti zakryjú dieťa – žabku tak, aby ju deti – bociany nevideli a nechytli. Dieťaťu – žabke nezakrývame hlavu. Hru s rovnakými deťmi opakujeme dva – tri razy. Potom deti v úlohách zvieratiek vystriedame.

3. Svetový deň vody (22. 3.)

Jarné počasie býva nestále. Jarné dažde sú nevyhnutné pre prírodu a dobrú úrodu. Dôležitosť vody pre všetko živé pripomína **Svetový deň vody**, ktorý oslavujeme 22. marca. Deti zoznámime s kolobehom vody v prírode. Pripomenieme si tiež, pri ktorých aktivitách a činnostiach vodu potrebujeme (pitie, varenie, polievanie, pranie, umývanie). Deti vedieme k aktívnemu šetreniu vody a pripomenieme nutnosť ochrany vody. Voda je vďačným motívom pohybových a výtvarných aktivít. O vode sa v rôznych podobách spieva v ľudových piesňach a riekankách. Voda je domovom mnohých zvierat. Poznajú ich deti? Ľudové riekanky a piesne využijeme ako motiváciu pohybových hier a improvizácií o vode a jej obyvateľoch.

NA RYBIČKY, NA MYŠIČKY, NA RAKOV

Pomôcky a potreby: Obruč alebo inak vyznačený "rybník", látkový padák.

Postup:

1. Riekanku môžeme využiť ako motiváciu na naháňačku. Jedno z detí predstavuje rybičku, ostatní sú rybári a chcú ju chytiť.
2. Dieťa – rybička sa môže pred chytením zachrániť tak, že sa ukryje do obruče – rybníčka. Každé ďalšie kolo sa začína riekankou, ktorú deti recitujú spoločne s dospelým.

*Do dolného rybníčka
odplávala rybička,
odplávala v potoku,
chytíte ju po roku.*

3. Túto riekanku zase spojíme s využitím padáka, ktorý predstavuje rybníček.

*Ide, ide myška,
okolo rybníčka,
vezie, vezie prúty,
chvostíkom si krúti.*

4. Deti sa premenia na myšku, pohybujú sa v rytme riekanky okolo padáka – rybníka. Na konci riekanky sa postaví na vopred určené farebné pole padáka alebo zaujmú polohu, ktorú dospelý vopred určí (sadneme si, ľahneme si na bok, na chrbát, kľakneme si a pod.). Deti menia pohyb okolo padáka – rybníka podľa toho, ako dospelý mení činnosť myšky v prvom verši (lezie, skáče, kráča, poskakuje na jednej nohe, ide po špičkách...).
5. S deťmi sa najskôr vyskúšame račiu chôdzu vzad. Potom časť detí drží rukami padák, ktorý znázorňuje rybník alebo potok. Deti môžu padákom ľahko vlniť. Približne 4 – 5 detí (podľa veľkosti padáka) sa premení na raky, ktoré lozia v priestore pod padákom. Deti – raky ležia opatrne, pomaly, počas riekanky.

*Lezie ráčik cez potôčik,
lezie ráčik po rieke,
nôžky krátke, fúzy dlhé,
a predsa nám utečie.*

6. Vo chvíli, keď vyslovíme posledné slovo – utečie – sa deti snažia dostať mimo priestor padáka tak, aby žiadne z nich padák nezachytil.

6. Deň matiek

Mesiac máj patrí aj mamičkám. Druhú májovú nedeľu už tradične oslavujeme **Deň matiek**. Tento krásny sviatok sa pôvodne začal oslavovať v Anglicku. U nás sa prvý raz oslavy objavili pred 100 rokmi, následne boli zrušené a obnovili sa až po roku 1989. O mamičkách sa spieva a hovorí v mnohých piesňach a riekankách.

*Mama je slnko so zlatým vlasom.
Malé slniečko – to zasa ja som.
Preto sa na svete krásne máme,
mne svieti mama – a ja mame.*

TIP: S deťmi sa zhovárime o tom, čo nám naša mamička pripomína a prečo. Čo znamená, že mama je naše slniečko?

TIP: Kompletný muzikál ku Dňu matiek: Darček pre mamičku je v spevníku Detské muzikály (K. Páczerová, INFRA Slovakia).

7. Deň otvárania studničiek (31. 5.)

V minulosti bola studnička pre ľudí zdrojom pitnej vody nutnej k životu. Dnes sa už ku studni po vodu nechodí. Bez vody by nebola vlaha, ani úroda. **Čistenie studničiek** bolo také dôležité, že sa z neho stal sviatok, ktorý ľudia dodržiavali. K studničkám a k prameňom chodievali mladé dievčatá, aby ich po zime vyčistili a otvorili. Na kraj studničiek dievčatá pokladali venčeky z kvetov, do studničky hádzali omrvinky zo sviatočného koláča. Do džbánika dievčatá naberali zo studničky vodu a rozlievali ju do všetkých strán. Keď vyčistili studničky, vybrali si dievčatá spomedzi seba kráľovnú. Nasledovala kráľovská prechádzka, pri ktorej sa dievčatá prechádzali po dedine a koledovali. Dobroty, ktoré si vykoledovali, spoločne zjedli na majálese.

STUDNIČKA

Pomôcky a potreby: Plastový džbánik alebo hrnček, látkový padák, papierové srdce.

Postup:

1. Pohybové stvárnenie riekanky:

*Až bude mája,
pôjdeme do hája.
Čo budeme robiť?
Studienôčku čistiť.
Studienôčku maličkú,
aby mala vodičku.*

Potom sa s deťmi rozprávame o tom, kde dnes berieme vodu na pitie a varenie. Videli deti niekde naozajstnú studničku? Kde?

Hovorilo sa tiež, že vyčistená studnička dáva vodu s čarovnou mocou a liečivou silou. Vyčistená voda mala ľuďom priniesť šťastie, zdravie a mnoho síl.

2. V rytme ďalšej riekanky si deti v kruhu podávajú plastový hrnček, ktorý symbolizuje vodu v džbániku. Dieťa, na ktoré vyjde posledné slovo riekanky, sa z hrnčeka symbolicky napije. V obmene môžu deti hovoriť, akú chuť má voda, čo im pripomína, čo sa z vody pripravuje a pod.

*Ako sa otvára studnička,
vždy v máji sa otvára,
tak sa tiež srdce ľudské,
tak sa tiež otvára.*

3. Deti sedia/stoja okolo padáka, ktorý predstavuje studničku. Môžu ním ľahko vlniť a vytvárať pohyb na hladine studničky. Jedno z detí drží v ruke srdce vystrihnuté z výkresu a obchádza okolo studničky.

SVETLÁ LAMPÁŠIKOV A ROZPRÁVKY

Pomôcky a potreby: Farebný padák, sviečka s LED žiarovkou.

Postup:

1. Deti sedia v kruhu na koberci okolo látkového padáka. Padák symbolizuje svet rozprávok. Jedno vybrané dieťa drží v ruke rozsvietenú sviečku s LED žiarovkou, na baterky.
2. Dieťa chodí v rytme riekanky okolo kruhu.

Naše svetlá lampášikov

*Naše svetlá lampášikov,
svietia žiarou malilinkou.*

*Veľké lampy zas
nesú nočný čas.*

*A tie malé svetielka
prichádzajú zľahunka,
krôčik tam a zasa späť,
vítaj, rozprávkový svet!*

(Zdroj: Slavíme s deťmi sviatky, Táňa Smolková,
preklad a úprava Mgr. J. Rovenská)

3. Dieťaťu, ku ktorému príde na konci riekanky, podá sviečku a to vstúpi na padák – do sveta rozprávok. Dieťa sa na padák posadí.
4. Hru hráme tak dlho, kým nie sú obsadené všetky časti padáka istej farby, prípadne výseky všetkých farieb a pod.
5. Po tom, ako deti obsadia farebné časti, môžeme na hru nadviazať rozhovorom. Dospelý sa detí pýta, akú rozprávkovú postavu im zvolená farba pripomína. Napr. zelená – o vodníkovi, červená – Červená čiapočka, žltá – Zlatovláška a pod.

7. Svätý Martin (11. 11.)

Svätý Martin je patrónom vojakov, koní, jazdcov, husí a vinárov. Najčastejšie býva zobrazený ako jazdec na koni s polovicou plášt'a a žobrákom. Martin, ktorý bol pôvodne vojak, sa podľa legendy pri jednej zo svojich ciest rozdelil o svoj vojenský plášť so žobrákom, ktorý sa triasol od zimy. Legenda ďalej hovorí, že v noci sa Martinovi zjavil Kristus, ktorý bol oblečený do polovice darovaného plášt'a. Po čase Martin založil mníšsku osadu a bol zvolený za biskupa.

Pranostika o tom, že Martin prichádza na bielom koni, predpovedá, že napadne sneh, výrazne sa ochladí a v noci už sú celkom prirodzené mrazy. V tomto období nastáva väčšia zmena v počasí, dni sa výrazne skracujú. Ľudia v tomto čase končili prácu na poliach, mohli sa teda stretávať, rozprávať si príbehy a príhody. Pri týchto stretnutiach sa často páralo perie alebo priadlo.

K sviatku svätého Martina patrila predovšetkým vykŕmená hus. Legenda hovorí, že husi svojím gagotom rušili kázeň svätého Martina, a tak skončili na pekáči. V inej povesti sa hovorí, že skromný Martin sa pred svojou voľbou za biskupa skrýval medzi husami a tie ho svojím gaganím prezradili.

K martinským oslavám okrem martinskej husi patrí i špeciálne pečivo, napr. **martinské rožteky**, ktoré boli naplnené jablkovou plnkou alebo makom. Dnes sa tradícia martinských osláv opäť vracia. Do miest a obcí prichádza postava svätého Martina na bielom koni a prináša zimu.

- **Od svätého Martina zahreje len perina.**
- **Na Martina medveď líha.**

INFRA Slovakia

4. Keď máme všetky štvorce pripravené, pomocou obyčajných ceruziek do venca z polystyrénu zastrkávame štvorce látky. Ceruzku deti položia na stred látkového štvorca, a potom ju aj s látkou vtlacia do polystyrénového kruhu.
5. Okraje nechávame "strapaté", ide len o to, aby látkové štvorce držali. Štvorce vpichujeme teda tak, aby látka bola vo venci upevnená v strede. Celý veniec takto ozdobíme, na štyroch protiľahlých stranách vpichnete farebne odlišnú látku, ktorá znázorňuje sviečky. Veniec môžeme položiť na stôl alebo zavesiť na dvere.

NETRADIČNÝ ADVENTNÝ KALENDÁR

V materskej škole je dobrým variantom adventného kalendára mať taký, ktorý má v každom okienku pripravenú pre deti nejakú úlohu, hru alebo pesničku, ktorá im spríjemní čkanie na Vianoce. Pre dospelých je výhoda, že môžu ako úlohy vyberať činnosti, ktoré potrebujú deti precvičiť, čo ich zaujíma a pod. Zábavné úlohy je možné využiť aj na vytváranie pekných medziľudských vzťahov medzi deťmi. Predškólakom zadávame skupinovú aktivitu a vyberáme prosociálne hry. Zadaní v okienkach môžu byť tiež motiváciou na činnosti – napr. na tvorbu pozdravov, pečenie koláčikov a pod.

Príklad prvého motivačného „listu“ a ukážka niekoľkých zadaní z adventného kalendára:

Milé deti, dnes sa začína mesiac december a ja som si pre vás pripravil adventný kalendár s rôznymi úlohami, aby vám čkanie na mňa rýchlejšie ubehlo. Keď úlohu splníte, môžete si dopriať sladkú odmenu.

Váš Ježiško

Možné zadaní, ktoré si deti nájdú v adventnom kalendári:

4. 12. Dnes majú sviatok Barborky. Dajte si niekoľko vetvičiek z ovocného stromu do vázy a počkajte, či vám do Vianoc vykvitnú. Medzitým si zaspievajte koledu, napr. „Pásli ovce valasi“.
5. 12. Dnes chodí Mikuláš s čertom a anjelom. Nemusíte mať strach, pani učiteľky budú v triede s vami. Viete, na aké písmeno sa začína slovo Mikuláš, čert a anjel? Skúste tieto slová vytlieskať.
8. 12. Dnes si spolu s pani učiteľkou zaspievajte vianočné piesne a koledy. A ešte otázka pred spevom: Čo pásli valasi v obľúbenej koledě?
11. 12. Dokážete vymenovať dni v týždni? Koľko ich je? Skúste ich aj vytlieskať.
13. 12. Dnes je sviatok sv. Lucie. Lucia znamená svetlo. Aký dobrý skutok by ste dnes mohli urobiť, aby vaši rodičia mali svetlo – radosť v očiach?
18. 12. Určíte ste už, deti, počuli slová jar – leto – jeseň – zima. Viete, že sú to ročné obdobia. Viete, ktoré ročné obdobie je teraz? Aké zimné športy poznáte? Skúsme si ich ukázať pohybom.
22. 12. Dnes som si pre vás pripravil špeciálnu úlohu. Niekde v triede sú skryté dobroty. Skúste ich nájsť a dobre si pochutnať. A aby sa vám dnešný deň v škole páčil, zahrajte si svoju obľúbenú hru!

ČO TO VONIA?

Adventný čas nám dáva mnoho príležitostí na zmyslové činnosti a hry, či už pri pečení medovníkov a koláčikov, keď sa používa voňavé korenie (klinček, škoric, badián, vanilka...), alebo pri zdobení triedy čečinou, pri ochutnávaní ovocia a cukrovín.

Pomôcky a potreby: Niekoľko väčších jabĺk a pomarančov, vetvička smreka alebo borovice, nôž, misky, podnos.

Postup:

1. Motiváciou na hru môže byť básnička:

*V izbe vonia stromček vianočný,
mamička pri stole jablko rozkrojí.
A keď ho rozkrojí, uvidí hviezdičku,
čo bola ukrytá v červenom jablku.*

TIP: Pri deklamácii riekanky pohybom a pantomímou napodobňujeme obsah veršov.

*Fašiangy sa krátia, už sa nenavrátia.
Staré dievky kl'ajú, že sa nevydajú.
Ďatelinka drobná, chlapci jedia hrozná,
a dievčence višne, aby boli pyšné.*

TIP: Ak s deťmi usporiadame zábavný sprievod po škôlke, prípadne po okolí škôlky, môžeme v spojení s hudobnými nástrojmi deklamovať túto riekanku. Ako rytmický sprievod použijeme žartovné pomôcky – varešky, plastové vedierko a lyžicu, dve pokrievky, lopár a varešku, ktorými klopkáme o seba a pod.

FAŠIANGOVÁ HRA NA TELO

Pomôcky a potreby: Hviezdy na paličke = kométa, korunky pre troch kráľov (nie je podmienka).

Postup:

1. Deti sa rozdelia na dve skupiny – chlapci a dievčatá. Časť žartovenej riekanky deklamujú dievčatá a časť chlapci. Spev sprevádzajú hrou na telo podľa fantázie.

*Tancovala babka s dedkom,
rozsypala múku s vrekom.
Počkaj, počkaj, babka stará,
ako si to tancovala.*

*Nehnevaj sa dedko, dedko,
pozbierame spolu všetko.
A keď všetko pozbierali,
už sa viacej nehnevali.*

(www.pesnickyy.orava.sk)

2. Následne deti vytvoria dvojice a skúšajú žartovný tanec v rytme riekanky.
3. Deti, ktoré nechcú tancovať, môžu spievať a hrať na hudobné nástroje alebo na telo. Po niekoľkých opakovaniach skupiny vymeníme.

VESELÉ TANCE

Pomôcky a potreby: Stužky, klobúky, rukavice – palčiaky, nafukovacia gumová lopta, tanečná hudba z ľubovoľného CD.

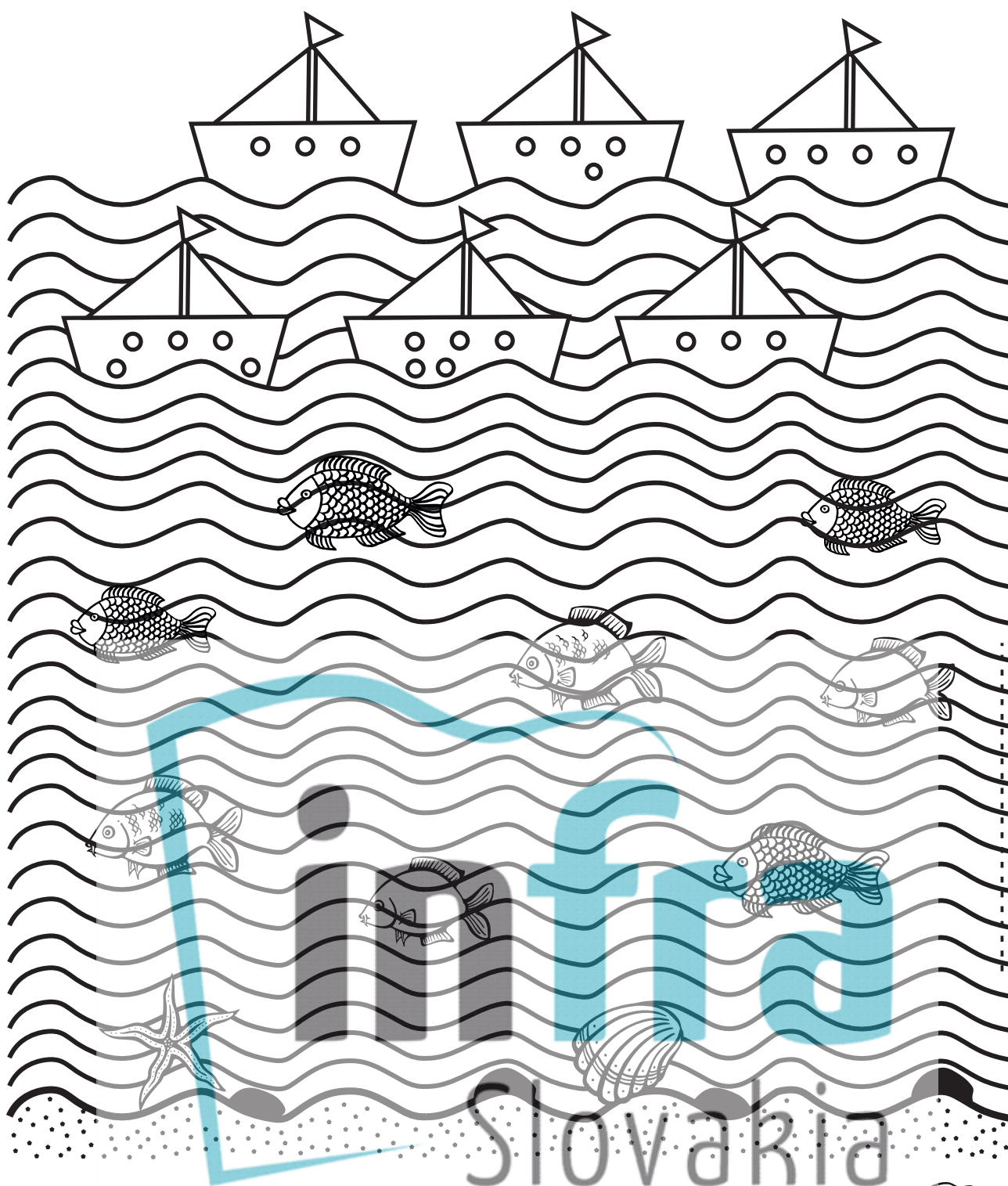
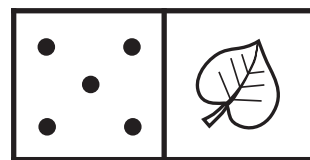
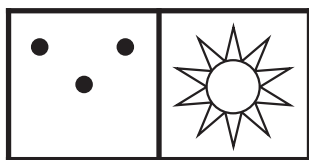
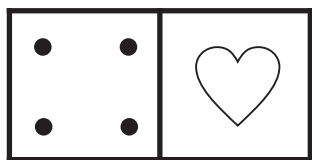
Postup:

1. Podľa hudby z CD vyskúšame s deťmi zábavné a žartovné tance, pri ktorých využijeme rôzne doplnky. Ideálne je, ak máme potrebné predmety k dispozícii vo väčšom počte.
2. Vybraná časť detí tancuje, ostatné deti stoja okolo nich (môžu aj sedieť), môžu sa rytmicky kolísať, podupkávať do rytmu, tleskať.
 - **Klobúkový – čapicový tanec** – Deti si nasadia na hlavu pokrývku a tancujú vo dvojiciach alebo malej skupinke.
 - **Zviazaný tanec** – Deťom zľahka zviažeme k sebe ruky alebo nohy v oblasti členkov. Vždy jedna ruka je voľná a druhá zviazaná. Deti sa pokúsia spoločne tancovať.
 - **Rukavicový tanec** – Deti si nasadia rukavice, ideálne väčšie palčiaky, podmienkou je, aby sa časť svojho tanca držali za ruky.
 - **Loptový tanec** – Deti držia medzi sebou (v oblasti čela, brucha, chrbta) nafukovaciu loptu, lopta počas tanca musí medzi deťmi zostať a nesmie padnúť na zem. Môžeme vytvoriť pravidlo, že lopta môže spadnúť len dvakrát, potom dvojica musí tanec ukončiť. Kto vydrží tancovať celú pesničku bez pádu lopty?

4. Svetový deň vody – jazero

JAR

Vyfarbi lodičky podľa náповede v okienkach (štvorbodkové = červenou, trojbodkové = žltou, päťbodkové = zelenou). Lod'ky spočítaj. Nájdi každej rybke rovnakú rybku a dvojicu aj rovnako vyfarbi. Kto ešte žije vo vode?

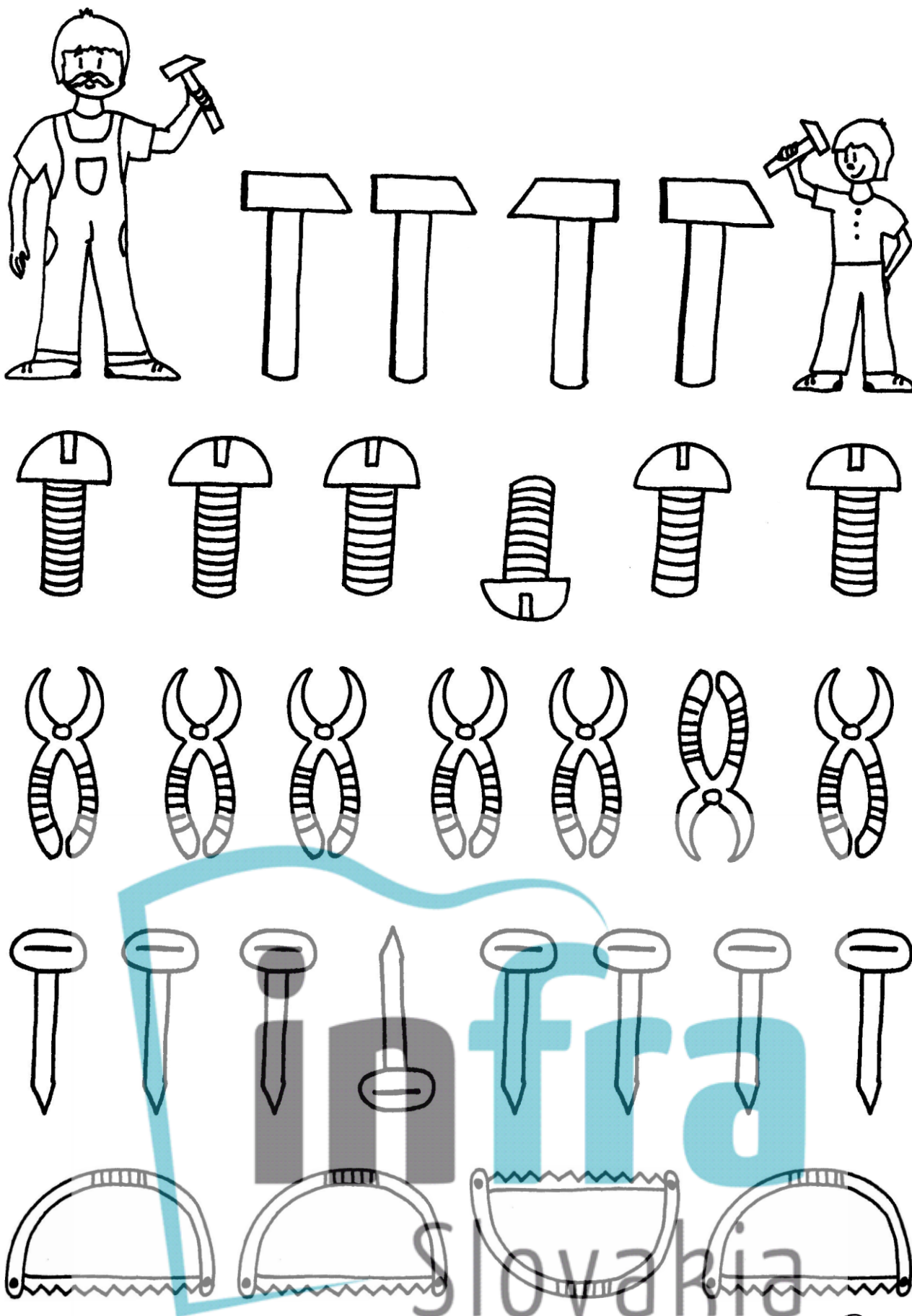
8. Deň Zeme – lesné úkryty pre zvieratká

JAR

Prezri si pozorne obrázok lesa. Nájdi a vyfarbi zvieratká, ktoré sú dole v okienkach. Pomenuj všetky zvieratá. Aký musí byť les, aby v ňom žilo veľa zvierat?

Pozri sa, ktorá vec v rade je iná. Odlišnú vec vyfarbi. Pomenuj veci a náradie. Pomáhaš aj ty oteckovi v dielni alebo v garáži?

25. Pamiatka zosnulých – zdobenie sviečok

JESEŇ

Ozdob ceruzkou sviečku na vetvičke podľa vzoru. Sviečky vyfarbi. Okolo knôtu dokresli plameň. Pri zapalovaní sviečok na Dušičky si spomíname na ľudí, ktorých sme mali radi a už s nami nie sú.

